

ساعت شروع امتحان: ۱۰:۰۰
 زمان امتحان: ۹۰ دقیقه
 تاریخ امتحان: ۱۴۰۰/۱۰/۰۴

جمهوری اسلامی ایران
 اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
 اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران
دبیرستان نمونه دولتی فرهنگ شهید شریفی
نوبت امتحانی ترم اول (دی ماه)
 سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱
 (رشته : ادبیات و علوم انسانی)

شماره صندلی :

نام و نام خانوادگی :

نام دبیر: آقای مسلمی فر

درس: علوم و فنون ادبی ۲

پایه : یازدهم

کلاس : صابرین

بارم

تاریخ ادبیات (۲ نمره)

۱- درستی و نادرستی هریک از عبارات های زیر را بنویسید.

- ۰/۲۵ الف) مهم ترین کتاب خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی « جامع التواریخ » است که به نثری مصنوع نوشته شده است .
 ۰/۲۵ ب) جامی معروف ترین شاعر قرن نهم ، کتاب «بهارستان » خود را به تقلید از بوستان سعدی نوشت .
 ۰/۲۵ پ) خواجهی کرمانی چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی سروده که نشان دهنده ی استادی او در شاعری است .
 ۰/۷۵ ۲- هریک از موارد گروه « الف » در جدول زیر ، مربوط به کدام یک از شخصیت های گروه « ب » است .

(توجه : در گروه « ب » دو مورد اضافی است)

- الف) او با تلفیق و درآمیختن عشق و عرفان غزل فارسی را به کمال رساند
 ب) اثر معروفش « المعجم فی معاییر اشعار العجم » از نخستین و مهم ترین آثار در علم عروض ، قافیه ، بدیع و نقد شعر است
 پ) « تاریخ گزیده » او دربرگیرنده تاریخ پیامبران و خلفای چهارگانه و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ ه ق است
 شمس قیس رازی
 حمدالله مستوفی
 عطا الملک جوینی

۳- چرا در قرن هفتم قصیده سرایی از رونق افتاد ؟

۰/۵

سبک شناسی (۲ نمره)

۴- هریک از ویژگی های زیر، مربوط به کدام یک از قلمروهای سه گانه ی سبک عراقی است؟

۰/۷۵

الف) توجه به بیان و بدیع

ب) کمی لغات فارسی اصیل و افزونی لغات عربی

پ) کاربرد غزل بیشتر است و جایگاه تخلص در انتهای آن تثبیت شده است .

۰/۵

۵- نوشته ی زیر را بخوانید و یک ویژگی زبانی و یک ویژگی ادبی آن را بنویسید.

« پس ، از ابر کرم باران محبت بر خاک آدم بارید و خاک را گل کرد و به ید قدرت در گِل از گِل دل کرد .عشق نتیجه ی محبت حق است.»

۰/۷۵

۶- جاهای خالی را با واژه های مناسب پر کنید.

الف) نثر فنی کم کم در قرن هفتم ضعیف می شود و در قرن هشتم با سیطره ی تیموریان بر ایران از میان می رود .تا آنجا که نثر ..... در اکثر کتاب های این دوره جای نثر ..... را می گیرد.
 ب) ملا حسین واعظ کاشفی، ..... را به انشای دوره ی خود بازگرداند و آن را، « انوار سهیلی » نامید.

موسیقی شعر (۶ نمره)

۷- برای هر یک از موارد زیر، وزن واژه ی مناسب بنویسید.

۱

الف) روشنایی:

ب) سخندان:

ت) فراوانی

پ) دیو صفت:

بارم
۱/۵

۸- درنگ های منظم بیت زیر را بیابید و در جدول زیر قرار دهید:

جان بلا دیده منم، گریه ی خندیده منم یار پسندیده منم، یار پسندید مرا

۱

۹- وزن واژه های نشانه های هجایی زیر را بنویسید.

الف) - - U - (ب) - UU - (پ) - UU - (ت) - U - -

۰/۵

۱۰- در هر یک از عبارت های زیر، واژه ی مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) درنگ های پایان هر پایه یا رکن، ..... (مرز پایه های آوایی - هماهنگی این پایه ها) را به ما نشان می دهند.
ب) ..... (وزن - هجای) شعر حاصل چینش منظم این پایه های آوایی یا ارکان عروضی است.

۲

۱۱- بیت زیر را متناسب با پایه های آوایی تفکیک کنید. سپس وزن و نشانه ی هجایی هریک را در خانه ها قرار دهید.

ز پا افتادگان را با قوی دستان نزاعی نیست به جنگ باد هرگز برگ زردی بر نمی خیزد

	پایه های آوایی
	وزن
	نشان های هجایی

زیباشناسی (۶ نمره)

۰/۷۵

۱۲- در بیت زیر، تشبیه فشرده (بلیغ) غیراضافی را بیابید و ارکان اصلی آن را بنویسید.

منم کشتی در این بحر و نشاید که بر من باد سرگردان فرستی

۰/۵

۱۳- در بیت زیر، مجاز و قرینه را مشخص کنید.

یکی دشت با دیدگان پر زخون که تا او کی آید ز آتش برون

۰/۵

۱۴- در هر یک از متن های زیر، ادات تشبیه را بیابید و بنویسید.

الف) آورده اند که در ناحیت کشمیر، متصدی خوش و مرغزاری نزه بود که در پیش جمال او دم طاووس به پر زاغ مانستی.
ب) چو خورشید بر چرخ بنمود تاج زمین شد به کردار تابنده عاج

۱

۱۵- معنای حقیقی و مجازی را در واژه های مشخص شده، بررسی کنید.

الف) کرم و زرد آن سر که مغزی در اوست که دون همتانند بی مغز و پوست
مغز (معنی حقیقی) (معنی مجازی)

ب) شما چه دانید که ما را با این مشتی خاک، چه کارها از ازل تا ابد در پیش است.
خاک (معنی حقیقی) (معنی مجازی)

۱

۱۶- تشبیه فشرده (بلیغ) اضافی در بیت زیر را به یک تشبیه گسترده تبدیل کنید.

از کیمیای مهر تو زر گشت روی من آری، به لطف یمن شما خاک زر شود

۰/۵

۱۷- در کدام یک از بیت های زیر، واژه «سر» در معنی حقیقی و در کدام، در معنی مجازی به کار رفته است؟

الف) نشسته بر او شهریاری چو ماه یکی تاج برسر به جای کلاه
ب) سپید شد چو درخت شکوفه دار سرم وزین درخت همین میوه ی غم است برم

بارم
۰/۵

۱

۱۸- یک تشبیه گسترده بسازید که «درخت» در آن مشبه به باشد.

۱۹- ارکان تشبیه را در بیت زیر نشان دهید.

گرچه بی طاقتم چو مور ضعیف می گشتم نفس می گشتم بارت

مشبه	مشبه‌به	وجه شبه	ادات تشبیه

۰/۷۵

۲۰- در کدام بیت تشبیه از نوع ترکیب اضافی به کار رفته است؟ ارکان آن را نشان دهید.

الف) هیچ شک نیست که روزی اثری خواهد کرد

تیر آهی که به وقت سحر انداخته ایم

ب) نه این ریسمان می برد با منش

که احسان کمندی است در گردش

تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)

۲۱- متن زیر را از کتاب «مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد» نجم الدین رازی از نویسندگان معروف سبک عراقی در قرن

هفتم است. پس از خواندن آن، به پرسش‌ها پاسخ دهید:

«ایشان چه سلطان، چه دربان، چه خاقان، چه دهقان، اگرچه در زیر ژنده اند، با دل‌های زنده اند:

با ملک ژنده پوشان سلطان چه کار دارد؟ در بزم دردنوشان، خاقان چه کار دارد؟

ولیکن سعادت عظمی و دولت کبری در آن است که صاحب همتی را سلطنت مملکت دین و دنیا کرامت کنند. چنانکه داوود

را این مرتبه ارزانی داشتند که: یا داوود، انا جعلناک خلیفه فی الارض.»

الف) دو ویژگی زبانی این نوشته را بنویسید.

ب) به دو ویژگی ادبی این نوشته اشاره کنید.

پ) این نوشته به کدام دیدگاه فکری توجه دارد؟

۱/۵

۲/۵

۲۲- غزل زیر را از نظر تاریخ ادبیات، سبک شناسی و موسیقی شعر بررسی کنید.

«تیز دؤم، تیز دؤم تا به سواران برسم

خوش شده‌ام، خوش شده‌ام، پاره‌ی آتش شده‌ام

خاک شوم، خاک شوم، تا ز تو سرسبز شوم

چرخ بود جای شرف، خاک بود جای تلف

عالم این خاک و هوا گوهر کفر است و فنا

هیچ طبیبی ندهد بی مرضی حَب و دوا

نیست شوم، نیست شوم تا بر جانان برسم

خانه بسوزم بروم، تا به بیابان برسم

آب شوم، سجده کنان تا به گلستان برسم

بازرهم زین دوخطر، چون برسلطان برسم

در دل کفر آمده‌ام تا که به ایمان برسم

من همگی درد شوم تا که به درمان برسم»

(مولوی)

« پیروز و پاینده باشید »

بارم

پاسخ نامه علوم و فنون ادبی ۲